

**DICCIONARI DEL LÈXIC
DE LES POESIES D'AUSIÀS MARCH**

DICCIONARI DEL LÈXIC DE LES POESIES D'AUSIÀS MARCH

RAFAEL ALEMANY
(director)

MARINELA GARCIA
HÉCTOR GONZÀLVez
FRANCESC X. LLORCA
JOSEP M. MANZANARO
LLÚCIA MARTÍN
JOSEP LL. MARTOS
SANDRA MONTSERRAT
JOAN M. PERUJO

denes
EDITORIAL

Amb la compra dels llibres de l'editorial Denes contribueixes
a la Fundació Sambori i al valencià amb el 0'7%

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra únicament pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes per la llei. Pose's en contacte amb CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos www.cedro.org) si necessita fotocopiar o escanejar cap fragment d'aquesta obra.

© del text: Rafael Alemany, Marinela Garcia, Héctor Gonzàlvez,
Francesc X. Llorca, Josep M. Manzanaro, Llúcia Martín,
Josep Ll. Martos, Sandra Montserrat i Joan M. Perujo.

Edita:

denes
E D I T O R I A L

Polígon industrial «Alqueria de Mina»
C/ Arts Gràfiques, 58 • 46200 PAIPORTA (València)
Tel. 96 397 44 66* – Fax 96 397 48 42
denes@infonegocios.com

I.S.B.N. 978-84-96545-87-8
Depòsit Legal: V. 5.006-2008

Imprimeix:
IMPRESA GRAFISOM, S.L.

Polígon industrial «Alqueria de Mina»
C/ Arts Gràfiques, 58
Telèfon 96 397 44 66* - Fax 96 397 48 42
46200 PAIPORTA (València)
grafisom@teleline.es

PARAULES PRELIMINARS

L'amic Rafael Alemany ha tingut la idea de demanar-me un pròleg per al diccionari marqujà que ell i el seu equip han dut a terme a la Universitat d'Alacant. El mot "pròleg" és una mica solemne i no s'escau a unes breus ratlles de benvinguda, que és el que em propose d'escriure. L'encàrrec que se m'ha fet m'honora i jo em sent complagut. La poesia d'Ausiàs March va ser per a mi la troballa, l'encontre amb la llengua literària catalana. Mai en aquells anys del meu batxillerat no se me n'havia parlat, d'Ausiàs, i a Castelló només hi havia —i hi ha, encara— un carreronet que duia el seu nom. Quan vaig començar la carrera de Filosofia i Lletres, el manual de literatura espanyola que es recomanava era el llibre (o llibrot) de J. Hurtado i A. González-Palencia. Entre tantíssims títols i dates de naixença d'autors castellans hi havia un petit apartat dedicat a les literatures no castelles, i allí era esmentat l'aimador de Na Teresa Bou i els enyoradissos versos:

*Aquelles mans que jamás perdonaren
Han ja romput lo fil tenint la vida
De vós, qui sou d'aquest món eixida
Segons los fats en secret ordenaren.*

La lectura d'aquesta estrofa em va trasbalsar. La meua llengua que només servia per a la conversa col·loquial i per a alguna composició satírica, sovint pujada de to, era tanmateix capaç d'expressar uns conceptes que aleshores em van semblar sublimes. A partir d'aquell moment vaig cercar l'obra del poeta i la d'altres autors, i ja van ser meues per sempre, com sempre ho ha estat llur llengua.

Se'm perdonarà aquesta expansió personal, però vull insistir que foren els versos d'Ausiàs March els que em van "iniciar" en el coneixement de la llengua

literària catalana. L'obra del poeta i tot el que s'hi relaciona, fins i tot la grafia del seu nom Ausiàs (i no Ausias o Ausies), m'han incentivat des de llavors, i és per això que el professor Alemany deu haver cregut convenient de convidar-me ara.

Ausiàs no ha tingut sort en la transmissió de la seua obra. Els manuscrits que ens l'han reportada no són gaire bons, i han experimentat censura i talls en la seua producció, alguns deguts a motivacions religioses, d'ortodòxia. Contràriament al que va passar amb alguns dels seus contemporanis, com ara Joanot Martorell, Isabel de Villena, Miquel Peres o Roís de Corella, els versos d'Ausiàs no es van publicar fins el 1539, quasi un segle després de la seua mort (1459) i ho van ser acompanyats d'una dolenteta traducció castellana, perquè la seua llengua començava a no ser ben compresa per la gent. Això a València, però quan, també al llarg del segle XVI, l'obra fou editada a Barcelona, venia acompanyada amb unes glosses primer i després d'uns petits vocabularis de "vocables escurs", de mots que el públic ja no comprenia. I el nostre gran poeta, una de les veus artístiques més importants del segle XV europeu, va restar durant molt de temps desconegut, "encerrado en la cárcel lemosina", com va dir algú, encara que els millors sabien apreciar el tresor que hi amagava i àdhuc algú el va traduir al llatí. Deixem els segles XVII, XVIII i XIX i arribem a l'any 1912 quan Amadeu Pagès, després de presentar la seua tesi doctoral a la Sorbona, va publicar en dos esplèndids volums l'obra completa d'Ausiàs en una edició crítica basada en tots els manuscrits. Això fou el punt de partença del reviscolament de l'interès dels estudiosos pel gran poeta. Hom n'ha fet noves i excel·lents edicions (principalment mereix citar-se la de Pere Bohigas), l'ha estudiat a fons i Raimon n'ha musicat alguns poemes que s'han fet cèlebres entre el públic, etc.

Si ara ens limitem a parlar de l'estudi del vocabulari del poeta i deixem de banda els reculls de mots obscurs que acompanyaven les velles edicions barcelonines i el vocabulari que duia l'edició del 1555 apareguda a Valladolid, haurem d'esmentar en primer lloc el nom d'Albert Hauf, que va conferir una llista sense referències de tot el lèxic ausiasmarquià (1983). Això ha estat un bon instrument de treball. Però, arribats a l'època de l'electrònica, l'any 2000 el professor Antonio Lara Pozuelo, de la Universitat de Lausana, va elaborar unes primeres concordances de l'obra completa, publicades per l'Editorial Barcino i després aquesta mateixa editorial ha publicat (2005) unes altres concordances que presenten

tots els avantatges per trobar el mot en diversos contextos i múltiples possibilitats d'estudi.

I ara ve el diccionari que avui tenim el goig de presentar al públic. El grup d'investigadors de la Universitat d'Alacant, que dirigeix el professor Rafael Alemany, ha dut a terme el present repertori que comprèn tot el lèxic marquès. Potser algú es demanarà quina falta hi feia, si ja tenim tot el vocabulari en les concordances. Les concordances ens ofereixen el cabal lèxic "en brut", sense seleccionar però el present diccionari ha fet una obra d'interpretació afinada, separant homònims, distingint matisos semàntics, definint el sentit dels mots i de les unitats fraseològiques, etc.; això significa dur a terme una gran labor heurística. D'una manera molt senzilla aquesta tasca de definició equival en tants casos a la resolució de problemes que l'obra d'Ausiàs planteja. Prenem, per exemple, sota l'entrada *dia*, la seqüència *dia abciach* del poema 102 (*Dia-bciach per solemniat col*) i se'n lliurarà la definició 'dia infaust'. El lector normal no s'imaginarà mai tota la llarga discussió a què ha donat lloc el mot *abciach* o *atziac*, pres d'AEGIPTIACUS (DIES). La recerca del sentit de tants termes s'amaga per només presentar el resultat ben ponderat.

És una delícia passejar-se per aquestes pàgines trobant interpretacions ajustades de l'obra marquiana. L'especialista admirarà com s'han resolt tants i tants enigmes, i el lector corrent disposarà d'una excel·lent eina de lectura. Trie ara mots que han donat lloc a interpretacions errònies com, per exemple, *afustar*, en les quals van caure els mateixos A. Pagès i P. Bohigas, i admire la solució adoptada 'censurar o blasmar (a algú)'. El mateix podríem dir del cavall de batalla de la interpretació ausiasmarquiana, el famós terme *cusca* (poema 42). *Tracte semblant jamás me trobe cusca, / presta seré a quant demanareu* (s.v. *cusc*), definit, crec que encertadament, per 'poc agosarat, tímid'. Aquestes senzilles definicions amaguen un treball de recerca detingut i amorosit.

Només em resta felicitar tot l'equip de la Universitat d'Alacant per la comesa acompanyada i desitjar que aquest valuós instrument d'estudi contribueixca a augmentar l'interès per la llengua i la poesia del gran Ausiàs March.

GERMÀ COLÓN DOMÈNECH
Universitat de Basilea
IEC